

Pouk, ki navduši

Prostorsko oblikovanje

Oblikovanje polzaprttega prostora

Majda Kosec
Osnovna šola Cvetka
Goljarja Škofja Loka

Povzetek: Prispevek predstavlja učno uro z izvedbo likovne naloge s področja prostorskega oblikovanja. Po uvodni motivaciji, ko so učenci s pomočjo slikovnega materiala in lastnega opazovanja okolja spoznali nekatere arhitekturne pojme, so iz kartona in lepenke izdelali avtobusno postajo kot primer polzaprttega prostora. Svoje delo so predstavili in ocenili. **Ključne besede:** prostorsko oblikovanje, arhitekt, zaprt prostor, polzaprt prostor, avtobusna postaja. **Spatial Design. Designing a Semi-Closed Space. Abstract:** The paper presents a lesson with an art assignment in spatial design. After the introductory motivation, during which pupils learned about certain architectural terms using pictorial material and their own observations of the environment, they made a bus stop from cardboard as an example of a semi-closed space. They presented and evaluated their work. **Key words:** spatial design, architect, closed space, semi-closed space, bus stop.

Uvod

Kot učiteljica razrednega pouka delam že kar nekaj let, večinoma v 4. in 5. razredu. Predvsem v prvih letih sem čutila, da mi nekaj manjka prav na področju likovnega pouka. Seminarnje na to temo skoraj ni bilo, vsak od učiteljev je delal po svoje, upam, da vsaj kje s pomočjo likovnega pedagoga.

Ko sem se pred leti odločila za nadaljevanje študija na Pedagoški fakulteti, se je tudi meni na področju likovnega ustvarjanja odprl popolnoma nov svet. Naučila sem se veliko novega, na to področje sem začela gledati drugače in pogumno sem raziskovala tudi po svoje. Pouka likovnega področja sem se lotevala drugače, z več znanja in tudi z več poguma in ustvarjalnosti. Vem, da marsičesa še ne vem, najbrž kdaj še naredim kako napako. Vendar uživam, navdušena sem in prepričana sem, da to svoje navdušenje prenašam tudi na svoje učence. To mi dokazujejo s tem, da imajo likovni pouk radi. Pri delu so spretni, ustvarjalni, dobro opazujejo, tudi vizualno pomnjenje izboljšujejo, v svoje delo vključujejo čustva, do dela so samokritični.

Poseben izziv pri pouku nam vsem predstavlja področje arhitekture. Prostorsko oblikovanje je

problem, ki se ga vedno znova radi lotevamo. Učenci uživajo pri delu z različnimi materiali, predvsem z velikimi kosi različnega papirja, s palicami, vrvmi in z vsem kar najdemo v svoji okolici. V veselje jim je tudi uporabljati različna orodja, poleg škarij in lepila, kar že dobro poznajo, tudi kladivo, olfa nož, različna lepila, žage, večja ravnila ...

Od naloge do izdelka

Kaj je zaprt in kaj polzaprt prostor?

V učnem načrtu za 4. razred je zapisan likovni problem Zaprt in polzaprt prostor. Reševanja tega problema smo se z učenci lotili pri uri likovne umetnosti. Ob velikih fotografijah različnih stavb, ki so bile razstavljene v učilnici, so učenci v vodenem razgovoru pripovedovali, kje vse take stavbe stojijo in v kakšen prostor bi jih postavili sami (vas, mesto, hribi, ravnine, primorski svet ...) Ugotovili so, da vsaka stavba ne paše prav v vsako okolje, da se mora v prostor vklopiti in ga dopolnjevati, ne pa negativno izstopati. Tu smo poudarili pomen dela arhitekta, kako teče njegovo delo od ideje do osnutka, od načrta in do

izvedbe, kakšna orodja pri svojem delu potrebuje in na kaj vse mora paziti.

Učenci so poimenovali in razložili še pojme: prostor – zunanji in notranji, zaprt prostor, polzaprt prostor, stena, steber, temelji.

Primerjali so stavbe zaprte gradnje (hiše, stolpi, nebotičniki, cerkve ...) s stavbami polzaprte gradnje (paviljoni, tržnice, avtobusne postaje, kozolci ...) in pri tem iskali primere iz svojega okolja, ali okolij, ki so jih že obiskali. Hitro so ugotovili, da imajo prve stene in streho, druge pa streho in samo dve, tri stene, ali samo stebre.

Ali so učenci razumeli razliko med zaprtim in polzaprtim prostorom sem preverila tako, da je vsak učenec dobil fotografijo ene stavbe, ki jo je moral uvrstiti (pripeti) na pravo mesto na tabli – pod ustreznimi napis

ZAPRT PROSTOR
POLZAPRT PROSTOR.

Slika 1: Vsaka slika pod pravi naslov

Slika 2: »Ta ne gre nikamor«

Slika 3: Tabelska slika

Vsi učenci so nalogo z lahkoto rešili. Tudi učenec, ki je imel fotografijo stadiona, je pravilno ugotovil, da stavba ne spada v nobeno od danih skupin, ker nima značilnosti ne prve ne druge skupine. Skupaj smo ugotovili, da je to polodprt prostor, ker nima strehe.

Likovni problem

Ob predstavitvi likovnega problema polzaprt prostor so učenci razmišljali, kako take prostore načrtujejo arhitekti in kako jih gradbeniki izdelajo. Pripovedovali so svoje ideje, kaj tem stavbam daje stojnost in stabilnost, katere materiale lahko uporabimo: les, cement, steklo, železo in kako gradbeniki te materiale povežejo med seboj.

Reševanje likovne naloge

Pripravili smo prostor za delo; mize smo umaknili k robu učilnice, da je bil na tleh prostor za ustvarjanje.

Povedala sem jim, da bodo izdelovali avtobusno postajo kot primer polzaprtega prostora. Preden sem nalogo natančno definirala, so učenci spoznali materiale in orodja za delo. Na voljo so imeli večje kose kartona in lepenke, škarje, lepilo mekol, lepilni trak in olfa nož.

Prikazala sem način varnega dela z olfa nožem – na leseni podlagi, z ravnilom in kako pazimo na svoje prste.

Učenci so se razdelili v šest skupin:

- Tri skupine so dobile nalogo: Izdelajte avtobusno postajo.

- Druge tri skupine pa so imele dodatno nalogo: Izdelajte avtobusno postajo, ki naj bo visoka 1 m in nima sten.

Pred pričetkom aktivnega ustvarjanja smo na tablo zapisali še kriterije, s pomočjo katerih smo na koncu vsa dela ocenili:

- V izdelku je polzaprt prostor dobro viden.
- Izdelek stoji in je stabilen.
- V izdelku so dobro vidni vsi elementi dane naloge.
- Pri delu so učenci natančni, spretni in ustvarjalni.
- Izdelek je izviren.

Opozorila sem jih na čas – dve uri dela.

Učenci so staknili glave, na list papirja so iz idej, ki so jih imeli, narisali skico načrta in pričeli z delom.

Pri delu sem jih opazovala, jim svetovala in pazila na varnost.

Slika 4: Navdušenje pri delu

Slika 5: Eden od izdelkov prve skupine

Slika 6: Eden od izdelkov druge skupine

Po opravljenem delu smo vsa dela razstavili in s jih pomočjo komentarjev samih ustvarjalcev in zapisanih kriterijev ocenili.

Razmišljanje po opravljenem delu

Za celotno izvedbo od motivacije do končnega ocenjevanje sem predvidela tri učne ure. Od začetka do konca so bili učenci motivirani in so dobro sodelovali tako v razgovoru kot pri delu v skupinah. Z delom so končali v predvidenem času, vendar bi potrebovali vsaj še pol ure, da bi lahko izdelkom dodali še nekaj podrobnosti, s katerimi so želeli svoj izdelek izboljšati.

Opažam, da se čas, ki ga pri urah porabim za uvodno motivacijo, obrestuje pri dobro opravljenem delu. Učenci so bili pri delu glasni, a delavni. Vsi so imeli mnogo idej. So se pa zgledovali po sosedih in so vsi v velikih količinah uporabljali lepilni trak. Olfa nož so uporabljali predvsem za rezanje kartona, niso pa uporabili možnosti zatikanja. Nalšč sem v začetku pokazala samo, kako se olfa nož varno uporablja, ne pa tudi možnosti uporabe, ker me je zanimalo, koliko tega znanja že imajo in kako iznajdljivi in ustvarjalni so.

Manj so bili pri delu omejeni učenci prvih treh skupin: lahko so uporabili svoje ideje glede na material, ki so ga imeli. Bili so bolj svobodni, a po mojem manj ustvarjalni. V teh skupinah so zato nastali manjši objekti – prilagodili so se velikosti kosom papirja.

V drugih treh skupinah so se morali pri delu držati dodatnih omejitev glede velikosti in obveznih stebrov. Za njihovo ustvarjanje ni bil dovolj že samo papir, morali so biti ustvarjalni pri sestavljanju papirja, da so dosegli pravo velikost in veliko dela so imeli s tem, kako izdelati stebre, kako jih zalepiti na streho, kako jih vpeti v tla in s tem doseči nosilnost in stabilnost.

Vsi so imeli težave z lepljenjem posameznih elementov – niso delali zavihkov in robov. Potreben je bil moj namig, a se vseeno niso znali vsi lotiti tega. Prav neiznajdljivost in neznanje pri tehnični izvedbi mi je samo po sebi dalo naslednjo likovno nalogo prostorskega oblikovanja, ki bo imela poudarek na tehniških veščinah dela.

Vse izdelke smo razstavili v učilnici.

Pri ocenjevanju izdelkov so učenci ugotovili, da je bilo delo lažje učencem prvih treh skupin, ker so imeli pri delu več svobode, vrednotenje izdelkov pa je bilo lažje v drugih treh skupinah, kjer so bile dane še dodatne naloge.

Vsi učenci so delo uspešno opravili in so se veselili svojih razstavljenih avtobusnih postaj. Zadovoljna sem bila tudi sama, zastavljeni cilji so bili doseženi.

Zaključek

Učenci so izdelali zanimive avtobusne postaje kot primer polzaprtega prostora. Po usvojitvi likovnih pojmov, ki so pogoj za uspešno ustvarjalno delo pri posamezni likovni nalogi, se učenci brez težav samostojno izražajo in pri tem razvijajo lasten likovni svet. Pri tej starosti zelo radi in aktivno ustvarjajo v skupinah, počutijo se svobodne, če niso preveč omejeni s prostorom in uživajo pri delu z velikimi kosi papirja in različnimi orodji. Naloga učitelja je, da v učencih vzbuja radovednost, vedoželjnost, da jih pri delu spodbuja in vodi pri izražanju na njim lasten način. ■

Literatura

1. Berce-Golob, H. (1993) *Likovna vzgoja, Načini dela pri likovni vzgoji, Priročnik za učitelje na predmetni stopnji osnovne šole*. Ljubljana: DZS.
2. Berce-Golob, H., Karlavaris, B. (1991) *Likovna vzgoja, Priročnik za učitelje razrednega pouka*. Ljubljana: DZS.
3. Tacol, T. (1999) *Didaktični pristop k načrtovanju likovnih nalog, izbrana poglavja iz likovne didaktike*. Ljubljana: Debora.